Nr 139.

Av herr **Wahlmark m. fl.**, *i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en professur i limnologi vid universitetet i Lund.*

I årets statsverksproposition föreslås inrättandet av en professur i limnologi vid Lunds universitet från den 1 juli nästa år.

I universitetsberedningens utredning 1937 framhålles, att ett stort steg skulle vara taget i riktning mot ett effektivare utnyttjande av de begränsade medel, som landet kan ställa till förfogande för den vetenskapliga organisationens utveckling, om nya lärostolar förlades till det lärosäte, där de bästa betingelserna för ämnets studium äro för handen.

Mot den föreslagna professurens förläggning till Lund tala viktiga skäl:

1. Uppsala har ett centralare läge i förhållande till landets sjöar och vattendrag än Lund. Framförallt med tanke på norrländska undersökningar måste institutionens placering i Lund anses mycket olämplig. Norrland omfattar mer än hälften av rikets areal, rikedomen på sjöar är stor, och fisket är inom många trakter av stor betydelse för befolkningens hushållning. Sjöarna äro liksom inom sydligare delar av landet av många typer, dock på grund av klimatiska och geologiska förhållanden i många hänseenden avvikande från de motsvarande typerna inom sydligare trakter. De norrländska sjöarna ha hittills endast i mycket begränsad omfattning varit föremål för limnologiska undersökningar. Professurens förläggning till Uppsala skulle öka möjligheterna för ett uppmärksammande av naturförhållandena i de hittills missgynnade norrländska sjöarna.

2. I Lunds nära omgivningar saknas sjöar, vilket onekligen innebär betydande nackdelar för en limnologisk institution därstädes. Från Uppsala hamn kan man med båt nå Mälarvikar av mycket olika typer, varierande från grunda växtfyllda vikar till den mer än 50 m djupa Lilla Ullvifjärden med dess ishavsrelikter. Inom 2 mils avstånd från Uppsala finnas vidare flera mindre sjöar med ett rikt växt- och djurliv. I barrskogsområdena nordväst om Uppsala finnas cirka 3 mil från staden sjöar av mycket magra typer. Från Uppsala är alltså ett rikt urval av sjöar av mycket olika typer lätt åtkomligt.

3. Vid forskningar över sjöbottnarnas näringstillstånd m. m. torde det bl. a. av metodologiska skäl vara förmånligt för limnologien att kunna stå i nära kontakt med markläreinstitutionen vid Ultuna. För undersökningar över en del limnologiska frågor av praktisk betydelse skulle möjligheten till samarbete också med andra avdelningar vid lantbrukshögskolan kunna vara av stort värde.

4. Också för möjligheterna till ett samarbete med undersökningS- och försöksanstalten för sötvattensfisket vid Drottningholm bör professurens förläggning till Uppsala kunna innebära fördelar.

5. Vid fysikalisk-kemiska institutionen i Uppsala har under professor The Svedbergs ledning vunnits en erfarenhet över centrifugeringar, vartill ingen annan institution i riket har någon motsvarighet. För undersökningar över i vattnet uppslammade oorganiska och organiska partiklar (av kolloidal natur) skulle möjligheten till centrifugeringar utförda i samarbete med fysikalisk-kemiska institutionen med dess vidlyftiga och dyrbara apparatur vara synnerligen värdefull.

6. Den limnologiska forskningen är för närvarande mycket livaktigare i Uppsala än i Lund. Situationen har i detta hänseende snabbt förändrats sedan den tidpunkt, när universitetsberedningen yttrade sig om limnologiprofessuren. Under de senaste åren ha tvenne gradualavhandlingar av limnologiskt innehåll publicerats i Uppsala. Båda författarna finnas kvar vid Uppsala universitet som docenter, den ene som docent i geografi, den andre som docent i botanik. Genom den ena avhandlingen, som bl. a. behandlar sjöarnas kemi i Uppland och Dalarna, har för vidare limnologiska arbeten i mellersta Sverige givits en kemisk grundval, vartill ingen sydsvensk motsvarighet finnes. Ytterligare ha under de senare åren 3 arbeten av limnologiskt innehåll i Uppsala godkänts som licentiatavhandlingar i botanik, resp. växtbiologi, och de motsvarande gradualavhandlingarna äro att förvänta inom en nära framtid. Den ene av dessa Uppsala-forskare är f. övr. amanuens vid den limnologiska institutionen i Lund. Vidare äro flera yngre forskare, som ännu icke avlagt licentiatexamen, sysselsatta med limnologiskt orienterade arbeten vid botaniska, växtbiologiska och zoologiska institutionerna i Uppsala.

Den föreslagna professurens förläggning till Lund har motiverats med historiska skäl och med hänsyn till att Aneboda-stationen på småländska höglandet tillhör Lunds universitet. Förutsättningarna för ett mångsidigt och givande arbete på limnologiens vidsträckta arbetsfält äro dock så mycket större i Uppsala, att hänsyn till dessa förutsättningar böra gå före historiska skäl och Aneboda-stationens tillhörighet till Lunds universitet.

Om Aneboda-stationen, som är uppförd på donerad mark, anses böra bibehållas, kunde den eventuellt arrenderas av Uppsala universitet vid förläggning av en limnologisk professur till detta universitet. Ur kommunikationssynpunkt torde det vara betydelselöst, om Aneboda-stationen sorterar under en limnologisk professur i Uppsala eller i Lund.

Limnologiska institutionen i Lund är för närvarande inrymd i 3 rum i den gamla kemiska institutionen. En eventuell överflyttning till Uppsala av institutionens obetydliga utrustning skulle icke erbjuda större svårigheter. För de närmaste åren torde de limnologiska arbetena och utrustningen

kunna beredas plats på en av de nybyggda institutionerna i Uppsala. För åtskilliga institutioner i Uppsala äro nybyggen planerade, och när dessa utföras, böra möjligheter yppa sig för en limnologisk institution att definitivt förvärva några övergivna lokaler.

På grund av vad här anförts vilja vi föreslå,

att den av Kungl. Maj:t föreslagna professuren i limnologi inrättas vid Uppsala universitet.

Stockholm den 23 januari 1939.

C. P. Wahlmark.

H. Sten. *Erik von Heland.* *Gustaf Velander.*

A. O. Frändén. *Carl Eriksson.* *P. J. Näslund.*